

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 12. mail 2016¹

Kohtuasi C-555/14

IOS Finance EFC SA
versus
Servicio Murciano de Salud

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia (Murcia esimese astme halduskohus nr 6, Hispaania)

Direktiivid 2000/35/EÜ ja 2011/7/EL — Hilinenud makse äritehingutes — Tehingud ettevõtete ja riigiasutuste vahel — Ebaõiglased lepingutingimused ja tavad

Hilinenud maksete direktiiv

1.² nõuab, et liikmesriigid sätestaksid, et kui lepingutingimus või tava, mis on seotud maksetähtpäeva või -tähtajaga, viivisemääruga või sissenõudmiskulude hüvitamisega, on võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane, siis see kas ei ole jõustatav või annab alust kahjuhüvitise nõudmiseks. Selle sihiga on äärmiselt ebaõiglaste lepingutingimuste või tavade hulka arvatud viivise välistamine hilinenud maksete puhul või sissenõudmiskulude hüvitamise välistamine. Liikmesriigid peavad ühtlasi tagama, et äritehingutes, mille puhul võlgnik on riigiasutus, on võlausaldajal õigus seadusjärgsele viivisele ilma vastavat meeldetuletust esitamata.

2. Hispaanias sätestas 28. juuni 2013. aasta kuninga dekreetseadus 8/2013 kiireloomuliste meetmete kohta riigiasutuste makseviivituste vastu ja rahalistes raskustes kohalike omavalitsusüksuste toetuseks (Real Decreto-ley 8/2013, de 28 de junio, de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros, edaspidi „seadus 8/2013“) erakorralise rahastamismehhanismi, mille puhul ettevõtjad, kellel olid nõuded kaheldava maksevõimega riigiasutuste vastu, võisid loobuda viivise, kohtukulude ja sissenõudmiskulude nõuetest vastutasuna põhisumma kohese tasumise eest. Selle tagajärg on kogu võla tasumise kohustuse kustumine ja kõigi algatatud kohtumenetluste lõpetamine.

3. Faktooringuettevõtte omandas rea tarnijate kehtivaid nõudeid Hispaania piirkondliku tervishoiuameti vastu ja taotles Hispaania kohtutes nende hüvitamist koos viivise ning sissenõudmiskuludega. Siis ühines ta erakorralise rahastamismehhanismiga ja sai tagasi peaaegu kogu nõude põhisumma. Ta algatas siiski edasise menetluse, vaidlustades viivise ja sissenõudmiskulude välistamise, mida ta peab hilinenud maksete direktiiviga vastuolus olevaks.

1 — Algkeel: inglise.

2 — Praegu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiv 2011/7/EL hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (ELT 2011 L 48, lk. 1), mis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT 2000 L 200, lk 35) uuesti sõnastatud ja muudetud versioon.

4. Selle väite paikapidavuse kindlakstegemiseks taotleb Juzgado Contencioso-Administrativo (Murcia esimese astme halduskohus) No 6, Murcia, eelotsust nimetatud direktiivi tõlgendamise kohta. Komisjon on tõstatanud täiendava küsimuse, kas hilinevad maksete direktiivi praegune versioon (direktiiv 2011/7) või sellele eelnenud (direktiiv 2000/35) on *ratione temporis* kohaldatav põhikohtuasja nõuetele.

Õiguslik taust

Direktiiv 2000/35

5. Direktiivi 2000/35 kohaldata „kõigi maksete suhtes, mis on tehtud äritehingute eest tasumiseks“ (artikkel 1), kusjuures äritehingud olid määratletud kui „ettevõtjatevahelised või ettevõtjate ja riigiasutuste vahelised tehingud, mille tulemuseks on kaupade tarnimine või teenuste osutamine tasu eest“ (artikli 2 punkt 1).

6. Artikkel 3 sätestas eelkõige:

„1. Liikmesriigid tagavad, et:

- a) punkti d kohast intressi tuleb maksta alates päevast, mis järgneb lepingus fikseeritud maksekuupäevale või maksetähtaja lõpule;
- b) kui maksekuupäev või tähtaeg ei ole lepingus kindlaks määratud, tuleb intressi hakata maksma automaatselt ilma, et selleks oleks vaja meeldetuletust:

- i) 30 päeva pärast kuupäeva, mil võlgnik sai kätte arve või samaväärse maksetaotluse või

[...];

- c) võlausaldajal on õigus saada hilinevad maksmise eest intressi, kui võrd:

- i) ta on täitnud oma lepingulised ja juriidilised kohustused ning

- ii) ta ei ole saanud makstavat summat õigel ajal, välja arvatud juhul, kui viivituse eest ei vastuta võlgnik;

- d) hilinevad maksmise intressimäär („seadusjärgne intressimäär“), mille võlgnik peab tasuma, on Euroopa Keskpangas enne kõnealuse poolaasta esimest kalendripäeva toimunud hiliseimate põhiliste refinantseerimistoimingute puhul kohaldatav intressimäär („viiteintress“) ja vähemalt seitsme protsendipunkti („marginaal“) summa, kui lepingus ei ole sätestatud teisiti. [...];

- e) võlausaldajal on õigus nõuda võlgnikult kõigi tolle hilinevad maksmisega kaasnenud sissenõudmiskulude mõistlikku hüvitamist, välja arvatud juhul, kui hilinevad eest ei vastuta võlgnik. Selliste sissenõudmiskulude puhul peetakse seoses kõnealuse võlga kinni läbipaistvuse ja proportsionaalsuse põhimõtetest. Eespool osutatud põhimõtetest kinni pidades võivad liikmesriigid määrata kindlaks erineva tasemega võlgade sissenõudmiskulude maksimaalsed summad.

[...]

3. Liikmesriigid sätestavad, et kui kokkulepe maksekuupäeva või hilinevad maksmise kohta ei ole kooskõlas lõike 1 punktide b–d ja lõike 2 sätetega, siis see kas ei ole jõustataav või annab see alust kahjuhüvitise nõudmiseks, kui kõiki juhtumi asjaolusid, kaasa arvatud head kaubandustava ja kaupade laadi arvestades on see võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane. Otsustamaks, kas kokkulepe on võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane, võetakse muu hulgas arvesse seda, kas võlgnikul on objektiivseid põhjuseid kalduda kõrvale lõike 1 punktide b–d ja lõike 2 sätetest. Kui otsustatakse, et selline kokkulepe on äärmiselt ebaõiglane, kohaldatakse seadusjärgseid tingimusi, kui siseriiklikud kohtud ei määra kindlaks muid tingimusi, mis on õiglased.

4. Liikmesriigid tagavad, et võlausaldajate ja konkurentide huvides on olemas piisavad ja tulemuslikud vahendid vältimaks lõikes 3 osutatud äärmiselt ebaõiglase tingimuste jätkuvat kasutamist.

[...]“

7. Artikkel 6 kohustas liikmesriike direktiivi üle võtma enne 8. augustit 2002, kuid lubas neil säilitada või kehtestada sätteid, mis on võlausaldajale soodsamad kui direktiivi järgimiseks vajalikud sätted, ja eelkõige välistada enne 8. augustit 2002 sõlmitud lepingud.

Direktiiv 2011/7

8. Artikkel 1 sätestab:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on võidelda hilinevad maksimisega äritehingute puhul, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine, edendades seega ettevõtjate ja eelkõige VKEde konkurentsivõimet.

2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi maksete suhtes, millega tasutakse äritehingute eest.

3. Liikmesriigid võivad direktiivi reguleerimisalast välja jätta võlad, mille suhtes rakendatakse võlgniku vastu alगतatud maksejõuetusmenetlust, sealhulgas menetlused, mille eesmärk on võla ümberkorraldamine.“

9. Artikli 2 punkt 1 defineerib „äritehingud“ identses sõnastuses direktiivi 2000/35 artikli 2 punktiga 1.

10. Artikkel 4 hõlmab ettevõtjate ja riigiasutuste vahelisi tehinguid. Lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et selliste äritehingute puhul, kus võlgnik on riigiasutus, on võlausaldajal õigus saada ilma vastavat meeldetuletust esitamata seadusjärgset viivist pärast lõigetes 3, 4 või 6 kindlaks määratud ajavahemike möödumist, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) võlausaldaja on täitnud oma lepingujärgsed ja õiguspärased kohustused ning

b) võlausaldaja ei ole saanud makstavat summat õigel ajal, välja arvatud juhul, kui võlgnik ei ole viivituse eest vastutav.“

11. Artikli 4 lõiked 3, 4 ja 6 määratlevad maksetähtajaks 30 või teatavatel juhtudel kuni 60 päeva.

12. Artikkel 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kui artikli 3 või 4 kohaselt tuleb äritehingute puhul maksta viivist, on võlausaldajal õigus võlgnikult sisse nõuda minimaalne kindel summa 40 eurot.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 nimetatud kindel summa kuulub maksmisele ilma vastava meeldetuletuseta ja see on ette nähtud võlausaldajale tekkivate sissenõudmiskulude hüvitamiseks.

3. Võlausaldajal on õigus nõuda võlgnikult lisaks lõikes 1 osutatud kindlale summale kõnealust kindlat summat ületavate ja võlgniku hilinenud maksimisest tulenevate mis tahes sissenõudmiskulude mõistlikku hüvitamist. See võib hõlmata kulusid, mis on muu hulgas tekkinud seoses juristi või inkassofirma poole pöördumisega.“

13. Artikkel 7 sätestab eelkõige järgmist:

„1. Liikmesriigid sätestavad, et kui lepingutingimus või tava, mis on seotud maksetähtpäeva või -tähtajaga, viivisemääraga või sissenõudmiskulude hüvitamisega, on võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane, siis see kas ei ole jõustatav või annab alust kahjuhüvitise nõudmiseks. Et otsustada, kas lepingutingimus või tava on võlausaldaja suhtes esimese lõigu tähenduses äärmiselt ebaõiglane, võetakse arvesse kõiki juhtumi asjaolusid, kaasa arvatud:

- a) mis tahes jämedat kõrvalekallet heast kaubandustavast, mis on vastuolus hea usu ja ausa käitumisega;
- b) kaupade või teenuste laadi ning
- c) seda, kas võlgnikul on objektiivseid põhjuseid kalduda kõrvale seadusjärgsest intressimäärast [või maksetähtajast [...]].

2. Lõike 1 kohaldamisel eeldatakse, et tingimus või tava, mis välistab viivise nõudmise, on äärmiselt ebaõiglane.

3. Lõike 1 kohaldamisel eeldatakse, et lepingutingimus või tava, mis välistab artiklis 6 osutatud sissenõudmiskulude hüvitamise, on äärmiselt ebaõiglane.

[...]“

14. Artikkel 12 sätestab eelkõige järgmist:

„1. Liikmesriigid jõustavad artiklite 1–8 ja artikli 10 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 16. märtsiks 2013. [...]

[...]

3. Liikmesriigid võivad säilitada või kehtestada sätteid, mis on võlausaldajale soodsamad kui käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud sätted.

4. Käesoleva direktiivi ülevõtmisel otsustavad liikmesriigid, kas jätta selle reguleerimisalast välja lepingud, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013.“

15. Artikkel 13 sätestab eelkõige järgmist:

„Direktiiv 2000/35/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates 16. märtsist 2013, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi seoses eelnimetatud direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise ja kohaldamise tähtpäevadega. Direktiiv jääb kehtima lepingute osas, mis on sõlmitud enne nimetatud kuupäeva ja mille suhtes käesolev direktiiv ei kehti vastavalt artikli 12 lõikele 4.

[...]“

Hispaania õigus

16. Direktiiv 2000/35 võeti Hispaania õigusesse üle 29. detsembri 2004. aasta seadusega hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (Ley 3/2004, de 29 de diciembre, por la que se establecen medidas de lucha contra la morosidad en las operaciones comerciales; edaspidi „seadus 3/2004“). Seda seadust kohaldatai pärast 8. augustit 2002 sõlmitud lepingutele.

17. Direktiiv 2011/7 võeti üle 22. veebruari 2013. aasta kuninga dekreetseadusega 4/2013 ettevõtjate toetamise ning majanduskasvu ja töökohtade loomise elavdamise meetmete kohta (Real Decreto-ley 4/2013, de 22 de febrero, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo; edaspidi „seadus 4/2013“),³ mille artikkel 33 muutis seadust 3/2004. Seaduse 3/2004 artikli 9 lõige 1 on nüüd sõnastatud järgmiselt:

„Poolte vahel kokku lepitud tingimused maksetähtpäeva või hilinevad maksimise tagajärgede kohta, mis kalduvad kõrvale [...] maksetähtajast ja [...] seadusjärgsest viivisemäärast, ning lepingutingimused, mis on vastuolus artiklis 6 viivise sissenõudmise suhtes kehtestatud nõuetega, on tühised, kui need on võlausaldaja suhtes ebaõiglased, arvestades juhtumi kõiki asjaolusid, sealhulgas kauba või teenuse laadi, võlgniku poolt täiendavate tagatiste andmist ja tavalist kaubandustava. Eeldatakse, et ebaõiglane on lepingutingimus, mis välistab [...] sissenõudmiskulude hüvitamise.

[...]

Et otsustada, kas lepingutingimus või tava on võlausaldaja suhtes ebaõiglane, võetakse muude tegurite hulgas arvesse seda, kas võlgnikul on objektiivseid põhjusi kalduda kõrvale maksetähtajast ja seadusjärgsest viivisemäärast [...]; kaupade või teenuste laadi ning seda, kas tegemist on jämeda kõrvalekaldega heast kaubandustavast, mis on vastuolus hea usu ja ausa käitumisega.

Samuti võetakse selleks, et otsustada, kas lepingutingimus või tava on ebaõiglane, juhtumi kõiki asjaolusid arvestades arvesse, kas selle tingimuse või tava peamine eesmärk on tagada võlgnikule täiendav maksevalmidus võlausaldaja arvelt ja kas peatöövõtja seab oma tarnijatele või alltöövõtjatele maksetingimusi, mis ei ole põhjendatud tema enda suhtes kohaldatavate tingimustega arvestades või muudel objektiivsetel põhjustel.“⁴

18. Enne seaduse 4/2013 jõustumist sõlmitud lepingute kohta näeb sama seaduse kolmas üleminekusäte ette järgmist:

„[Seadust 3/2004] kohaldatakse käesoleva seadusega tehtud muudatustega arvestavas redaktsioonis kõikide lepingute täitmise suhtes alates seaduse jõustumisest ühe aasta möödumisest, isegi kui need lepingud on sõlmitud varem“.

19. Seadus 8/2013⁵ pani paika kahe varasema, muu hulgas Murcia autonoomse piirkonna (Comunidad Autónoma de la Región de Murcia) tarnijatele tasumist käitleva seaduse algatatud ja jätkatud erakorralise rahastamismehhanismi kolmanda ja viimase etapi. Selle mehhanismi raames nõustusid tarnijad loobuma osast avalike haldusasutuste hilinevad maksetest tulenevast võlanõudest vastutasuna põhivõla viivitamatu tasumise eest.⁶

3 — Vähemasti on nii kirja pandud eelotsusetaotluses. Oma kirjalikes seisukohtades esitab Hispaania valitsus arvamuse, et ülevõtmine toimus 26 juuni 2013. aasta seadusega 11/2013 meetmete kohta ettevõtete toetuseks ja kasvu ning töökohtade loomise stimuleerimiseks. Ma ei avalda seisukohta selle kohta, kumb on õige.

4 — Eelotsusetaotlus sedastab, et seda lõiget muudeti omakorda 30. septembri 2014. aasta seadusega 17/2014 ettevõtete võlgnevuste refinantseerimise ja restruktureerimise kiireloomuliste meetmete kohta (Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial). Ei ole siiski selgitatud, mida muudeti.

5 — Viidatud eelpool punktis 2.

6 — Kohtuistungil märgiti, et juurdepääs mehhanismile on nüüd suletud, viimane liitumispäev oli 31. detsember 2013.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et seaduse eesmärk on kehtestada erakorralised ja kiireloomulised meetmed, mis aitavad vähendada ja likvideerida riigiasutuste makseviivitusi struktuuriliste meetmete kohaldamise eeletapina, selleks et täita eelarvetasakaalu ja finantsilise jätkusuutlikkuse eesmäärke.

21. Kõnealuse seaduse artikli 6 pealkiri on „Täitmata maksekohustuste täitmise mõju“ ja artikkel sätestab:

„Tarnijale maksmisega langeb ära tarnija nõue vastavalt kas autonoomse piirkonna või kohaliku omavalitsusüksuse vastu põhisumma, viivise, kohtukulude ja mis tahes muude täiendavate kulude kohta.“

Asjaolud, menetlus ja esitatud küsimused

22. 2008. ja 2013. aasta vahel tegi hulk tervishoiusektori tarnijaid tarneid ja osutas teenuseid meditsiinasutustele, kes moodustavad Servicio Murciano de Saludi (Murcia tervishoiuteenistus, edaspidi „tervishoiuteenistus“) osa, kes jättis vastavad arved tähtajaks tasumata.

23. IOS Finance EFC SA ostis tarnijatelt teatavaid seni tasumata arvetest tulenevaid debitoorseid võlanõudeid.⁷ Septembris 2013 nõudis ta tervishoiuteenistusest 2 780 463,37 euro tasumist tasumata arvete eest, mille osas oli talle nõudeõigus loovutatud, 165 164,24 eurot tasumata arvetelt 2. septembriks 2013 kogunenud viivist, ilma et see mõjutatuks viivise jätkuvat kogunemist, ning 14 256,35 eurot sissenõudmiskulude hüvitist. Tervishoiuteenistus summat ei tasunud.

24. Detsembris 2013 teatas IOS Finance, et ta alustab haldusmenetlust tasunõude eeldatava tagasilükkamise asjas. Pärast seda liitus ta siiski seadusega 8/2013 loodud Murcia autonoomse piirkonna tarnijatele maksmise erakorralise rahastamismehhanismi teise haru kolmanda etapiga, mille olid selles õigusaktis sätestatud tagajärjed. Nõutud põhisummast sai IOS Finance selle mehhanismi kaudu 2 765 621,79 eurot. Ta ei saanud siiski viivist ega sissenõudmiskulude hüvitist.

25. Mais 2014 algatas IOS Finance menetluse Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia (Murcia esimese astme halduskohus nr 6) viivise 272 771,03 euro ja sissenõudmiskulude 14 256,35 euro nõudes.

26. Ta väidab, et: a) viivise ja sissenõudmiskulude nõudeõigusest ei ole võimalik loobuda ja see tekib *ope legis* maksetähtpäeva möödumise tõttu, kui haldusasutus ei ole võlgnetavat põhisummat ära maksnud; b) seadus 8/2013 on vastuolus liidu seadusega, kuivõrd see näeb ette, et põhisumma tasumine viib viivise, õigusabi ja igasuguste muude kulude kustutamiseni, ja et c) hilinenud maksete direktiiv on otsekohalduv niivõrd, kui sellega tunnistatakse äärmiselt ebaõiglaseks lepingutingimused ja tavad, mis välistavad viivise ja sissenõudmiskulude hüvitamise.

27. Tervishoiuteenistus väidab, et tarnijatele tasumise erakorralise rahastamismehhanismiga ühinemine oli vabatahtlik ja intressist ning sissenõudmiskulude hüvitamise õigusest loobumine ei toimunud enne võla tekkimist, vaid enimini siis, kui võlg oli juba tekkinud ja tasumata jäetud.

28. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel, kuidas tuleks kohaldatavat liidu õigust tõlgendada ja kas see õigus ja kohaldatav Hispaania õigus on kooskõlas. Seepärast esitab ta järgmised eelotsuse küsimused:

„Kas [direktiivi 2011/7] artikli 4 lõiget 1, artiklit 6 ja artikli 7 lõikeid 2 ja 3 arvesse võttes

7 — Kuigi eelotsusetaotluses ei ole märgitud asjassepuutuvate üleandmiste tähtpäeva ega tähtpäevi, teatas IOS Finance esindaja kohtuistungil küsimusele vastates, et äriühing omandas võlanõuded enne seaduse 8/2013 kohase refinantseerimisplaani kehtestamist.

tuleb selle direktiivi artikli 7 lõiget 2 tõlgendada nii, et liikmesriik ei või seada võla põhisumma sissenõudmise tingimuseks viivisest loobumist;

tuleb selle direktiivi artikli 7 lõiget 3 tõlgendada nii, et liikmesriik ei või seada võla põhisumma sissenõudmise tingimuseks sissenõudmiskuludest loobumist?

Kui vastus nendele kahele küsimusele on jaatav, siis kas võlgnik, kui ta on hankija, võib tugineda lepingupoolte tahtevabadusele, et pääseda viivise ja sissenõudmiskulude tasumise kohustusest?“

29. IOS Finance, Hispaania ja Saksamaa valitsus ning Euroopa Komisjon on esitanud kirjalikud seisukohad. 2. märtsi 2016. aasta kohtuistungil esitasid suulised seisukohad IOS Finance, Hispaania valitsus ning komisjon.

Hinnang

Sissejuhatus

30. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused näivad lähtuvat eeldusest, et põhikohtuasja asjaoludele *ratione temporis* kohaldatav õigusakt on direktiiv 2011/7, märgib komisjon oma kirjalikes seisukohtades, et olukord ei pruugi olla nii ühene.

31. Komisjon märgib, et direktiivi 2011/7 artikkel 12 lõige 4 lubab liikmesriikidel selle direktiivi ülevõtmisel välistada kohaldamisalast enne 16. märtsi 2013 sõlmitud lepingud. Ta jätkab, märkides, et seaduses 4/2013 ette nähtud üleminekusätte kohaselt kohaldatakse alates selle seaduse jõustumisest ühe aasta möödumisest „kõikide lepingute täitmise“ suhtes jätkuvalt seaduse 3/2004 sätteid, isegi kui need lepingud on sõlmitud varem. Ta järeldab sellest, et Hispaania seadusandja on valinud enne seaduse 4/2013 jõustumist, s.o enne 24. veebruari 2014 täidetud lepingute välistamise direktiivi 2011/7 kohaldamisalast. Seega jääb nendele lepingutele kehtima direktiiv 2000/35.

32. Ma ei avalda mingit arvamust kõnealuse üleminekusätte tähenduse kohta ega selle kohaldatavuse kohta põhikohtuasjas käsitletavatele lepingutele. See küsimus on täielikult siseriikliku kohtu pädevuses. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei takista asjaolu, et liikmesriigi kohus on eelotsuse küsimuses vormiliselt viidanud liidu õiguse teatavatele sätetele, Euroopa Kohut esitamast sellele kohtule kogu tõlgenduslikku teavet, mis võib viimasel aidata menetletavat kohtuasja lahendada, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus on neile aspektidele oma küsimustes viidanud või mitte. Sellega seoses on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud aspektide kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada.⁸

33. Neil asjaoludel vaatlen eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi nii direktiivist 2000/35 kui ka direktiivist 2011/7 lähtudes.

Esimene ja teine küsimus

34. Oma esimeses ja teises küsimuses, mida käsitlen koos, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas äriühingute hilinevad tasumist käsitlevaid liidu õigusakte tuleb tõlgendada nii, et need välistavad siseriiklikud õigusaktid, mis: a) annavad võlausaldajale õiguse liituda skeemiga, mis näeb ette lepingu alusel võlgnetava põhisumma kiirema tasumise, kui võlausaldaja on oma lepingukohased kohustused täitnud ja tingimusel, et ta loobub õigusest viivisele ja sissenõudmiskulude hüvitamisele,

8 — Vt mh kohtuotsus, 17.11.2015, Regio Post, C-115/14, EU:C:2015:760, punkt 46.

samas b) lubades võlausaldajal keelduda sellise skeemiga ühinemisest, nii et talle jääb õigus viivisele ja kompensatsioonile, kuigi ta peab makse tasumist ilmselt märkimisväärselt kauem ootama. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused puudutavad eelkõige äärmiselt ebaõiglasi lepingutingimusi või tavasid käsitlevaid sätteid, mis praegu sisalduvad direktiivi 2011/7 artikli 7 lõikes 2 ja 3.

Direktiiv 2000/35

35. Direktiiv 2000/35 võeti vastu selleks, et võidelda sellega, mida nimetatakse „tõsiseks haldus- ja finantskoormuseks, mida tekitavad ettevõtetele [...] liialt pikad maksetähtajad ja hilinevad maksmine“.⁹ Põhjenduses 12 on öeldud, et „[ü]ksi tegutsedes ei suuda liikmesriigid vajalikul määral saavutada siseturul hilinevad maksmise vastu võitlemise eesmärgid ning seetõttu on seda parem teha ühenduse tasandil. Käesolev direktiiv ei lähe nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale. Käesolev direktiiv on seepärast tervikuna kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 ette nähtud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohaste nõuetega.“ Põhjendus 16 sedastab: „Hilinevad maksmise puhul on tegemist lepingu rikkumisega, mille muudavad enamuses liikmesriikides võlgnike jaoks rahaliselt ahvatlevaks hilinevad maksmise madalad intressimäärad ja/või aeglane hüvitusprotsess.“ Põhjendus 19 jätkab: „Käesolev direktiiv peaks keelama lepinguvabaduse kuritarvitamise võlausaldaja kahjuks.“

36. Oluline on kohe alguses sedastada, et direktiivi 2000/35 kohaldamisala on piiratud. Oma otsuses Caffaro otsustas Euroopa Kohus, et tõlgendamist tuleb vaadelda direktiiviga taotletud eesmärgi ja sellega kehtestatud süsteemi kohaselt.¹⁰ Kohus lisas, et direktiivi „eesmärk on üksnes ühtlustada võimalikus ulatuses liikmesriikides kehtivat teatavat maksmise korda ja praktikat võitlemaks äritehingute eest hilinevad maksimisega“ ja et see direktiiv „reguleerib üksnes teatud konkreetseid hilinevamisega seotud õigusnorme, st hilinevad maksmise intressi [...], omandireservatsiooni [...] ja vaidlustamata nõuete sissenõudmismenetlust [...]“.¹¹ Selles kohtuasjas tehtud ettepanekus täheldab kohtujurist Trstenjak, et direktiivi puhul on tegemist ainult „minimaalse harmoneerimisega“.¹² Teisisõnu ei tohiks seda direktiivi tõlgendada kui püüdu harmoneerida liikmesriikide õigusaktide kõiki aspekte, mis on seotud äritehingutest tulenevate võlgnevuste hilinevad tasumisega.¹³

37. Jätkan direktiivis eesmärgiks seatud ühtlustamise detailsema uurimisega esimese kahe küsimuse kontekstis.

38. Direktiivi 2000/35 artikli 3 lõige 1 andis võlausaldajatele rea õigusi, mis peavad andma neile kaitse hilinevad maksete vastu. Eelkõige määras direktiiv kindlaks tähtpäeva, millest alates tuleb intressi maksta,¹⁴ ja hilinevad maksmise intressimäära, mille võlgnik peab tasuma.¹⁵ Intress peab tekkima ainult selles ulatuses, milles võlausaldaja on täitnud oma lepingujärgsed ja seadusest tulenevad kohustused ega ole saanud õigel ajal tasumisele kuuluvat summat, välja arvatud juhul, kui võlgnik ei ole viivituse eest vastutav.¹⁶ Direktiiv andis võlausaldajale õiguse nõuda võlgnikult hilinevad maksimisega kaasnenud sissenõudmiskulude mõistlikku hüvitamist, välja arvatud juhul, kui võlgnik ei vastuta hilinevamisest.¹⁷ Selliste sissenõudmiskulude puhul peetakse seoses kõnealuse võlga kinni

9 — Põhjendus 7.

10 — Kohtuotsus, 11.9.2008, Caffaro, C-265/07, EU:C:2008:496, punkt 14.

11 — Kohtuotsus, 11.9.2008, Caffaro, C-265/07, EU:C:2008:496, punktid 15 ja 16.

12 — Ettepanek kohtuasjas Caffaro, C-265/07, EU:C:2008:250, punkt 28.

13 — Vt samuti kohtuotsused, 26.10.2006, komisjon vs. Itaalia, C-302/05, EU:C:2006:683, punkt 23, ja 3.4.2008 01051 Telecom, C-306/06, EU:C:2008:187, punkt 21, kus Euroopa Kohus asus seisukohale, et direktiiv ei ühtlusta kõiki äritehingutes maksetega hilinevamisest käsitlevaid eeskirju, vaid ainult reguleerib üksnes selle valdkonna teatavaid konkreetseid eeskirju.

14 — Punktid a ja b.

15 — Punkt d.

16 — Punkt c.

17 — Punkt e.

läbipaistvuse ja proportsionaalsuse põhimõtetest ja liikmesriikidel lubati määrata kindlaks erineva tasemega võlgade sissenõudmiskulude maksimaalsed summad, eeldusel et nad neist põhimõtetest alati kinni peavad. Artikli 3 lõige 2 määras kindlaks tähtpäeva, millest alates ja millises määras tuli konkreetsetel juhtudel intressi maksta.¹⁸

39. Artikli 3 lõikest 1 tulenevaid õigusi kohaldati maksetähtajale ja makstavale intressile üksnes niivõrd, kui leping ei näinud ette teisiti. Artikli 3 lõige 3 täidab koht, mis muidu olnuks silmnähtav lünk kaitses, kehtestades sätted äärmiselt ebaõiglaste lepingutingimuste kohta. Liikmesriigid pidid sätestama, et kokkulepe maksetähtaja või hilinenud makse tagajärje kohta, mis ei ole kooskõlas artikli 3 lõike 1 punktidega b–d ja lõikega 2 kas ei ole jõustatav või annab alust kahjuhüvitise nõudmiseks, kui kõiki juhtumi asjaolusid arvestades on see võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane. Et teha kindlaks, kas leping liigitub sellesse kategooriasse, tuli arvesse võtta, kas võlgnikul oli mõistlik põhjus neist sätetest kõrvale kalduda. Kui osutus, et leping on äärmiselt ebaõiglane, kohaldasid artikli 3 lõike 1 punktid b–d („seadusjärgsed tingimused“), kui siseriiklikud kohtud ei määranud kindlaks muid tingimusi, mis on õiglased. Artikli 3 lõike 3 kohaldamisala ei ulatunud artikli 3 lõike 1 punktis e sätestatud sissenõudmiskulude meetmetele. Tolle sätte pakutav kaitse polnud siiski lepingutingimustega muudetav.

40. Direktiiv 2000/35 andis seega võlausaldajatele hilinenud maksete osas rea õigusi.¹⁹ Lepingukohasele maksetähtajale ja makstavale intressimäärale tuli kohaldada seaduse sätteid juhul ja selles ulatuses, kui neid ei olnud lepingus käsitletud. Niivõrd kui selline leping käsitles neid teemasid, kuid ei pakkunud artikli 3 lõike 1 punktides b–d ja lõikes 2 võimaldatud kaitset, riskis see jõustamatuse või kahjunõueteks aluse andmisega. Õigus saada hilinenud makse eest hüvitist tuli tarindada siseriiklikku õigusesse. Võlausaldaja ja võlgniku vahelist lepingut muudeti selles ja ainult selles ulatuses, mis puudutas intressi ja hüvitist hilinenud makse eest. Selles seisnes (piiratud) harmoneerimise tase, mida direktiiv püüdis saavutada. Võlausaldajale anti teisisõnu rida eeliseid, mida ta võis, kuid ei pruukinud kasutada.

41. Kas võib öelda, et direktiiv 2000/35 takistas nende õigustega varustatud võlausaldajat valimast nendest loobumise vastutasuna kohese makse eest olukorras, kus ta omal valikul võis ka otsustada nii mitte toimida ja oodata ära kogu makse tasumise? Minu arvates ei takistanud.

42. On tõepoolest tõsi, et sellise loobumise jõustamiseks oleks vaja lepingut. Selline leping oleks siiski olemuselt lisaleping esimesele lepingule, mille tulemusel võlg tekkis. See kalduks kõrvale võlausaldajale esimese lepinguga antud õigustest, asendades need uue õigusega, nimelt õigusega kohesele tasumisele. Eeldades, et õigus oodata tasumist täies ulatuses oli tegelik, mitte näilik, ei näe ma, et sellise kokkuleppe saaks liigitada direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 3 tähenduses võlausaldaja suhtes „äärmiselt ebaõiglaseks“. Võlausaldajale antud valikuvõimalus välistaks sellise järelduse.

43. Kohaldades neid põhjendusi põhikohtuasjale, esitaksin ma mitu tähelepanekut. Esmalt, nagu märkis kohtuistungil IOS Finance esindaja, on Euroopa Kohus sedastanud, et kuigi üldiselt iseloomustab lepinguid lepinguvabaduse põhimõte, mille kohaselt on lepingupooled eelkõige vabad otsustama, kas astuda lepingulistesse suhetesse või mitte, siis kohaldatavatest liidu õigusnormidest võivad sellise lepinguvabaduse suhtes siiski tuleneda piirangud.²⁰ Kuid selle põhjenduse kohaldamiseks peab liidu õigus olema esmalt sekkunud neid vabadusi piirama. Kuigi võib märgata, et direktiivi mõju artikli 3 lõike 3 sätete kaudu seisnes poolte lepinguvabaduse teataval määral kitsendamises selles, mis puutub võlgniku poolt makse tähtajaks tasumata jätmisesse, siis minu arvates ei toiminud see punktis 41 kirjeldatud olukorras sellisel moel.

18 — Vt veel direktiivi 2000/35 artikli 3 kohta kohtuotsus, 11.12.2008, komisjon vs. Hispaania, C-380/06, EU:C:2008:702, punkt 17 jj.

19 — Euroopa Kohus on asunud seisukohale, et liikmesriigile artikliga 3 pandud kohustus tagada, et maksega hilinemise korral tuleb viivist maksta, on tingimusteta ja piisavalt täpne, et see saaks omada vahetut õiguspõhjust. Vt kohtuotsus, 24.5.2012 Amia, C-97/11, EU:C:2012:306, punkt 37.

20 — Vt selle kohta kohtuotsus, 20.5.2010, Harms, C-434/08, EU:C:2010:285, punkt 36 ja viidatud kohtupraktika.

44. Teiseks andis seadusega 8/2013 sisse seatud rahastamismehhanism võlausaldajale valiku. Ta sai mehhanismiga liituda, mispeale talle tasuti kui mitte viivitamatult, siis ikkagi aegsasti. Teise võimalusena võis ta valida olemasoleva olukorra jätkumise. Kui ta nii toimis, oleks ta pidanud eeldama makse pikemat ootamist (võimalik, et märkimisväärselt pikemat), kuid ta oleks säilitanud õiguse viivisele hilinenud makse eest ja sissenõudmiskulude hüvitisele. Hispaania valitsuse esindaja vastas kohtuistungil sellekohasele küsimusele, et kõigile võlausaldajatele, kes otsustasid mehhanismiga mitte ühineda, on nüüdseks täies ulatuses ära makstud. Kuigi komisjon püüdis jõuliselt väita vastuseks, et teatud mõttes ei olnud mehhanism vabatahtlik ja võlausaldajatel ei olnud tegelikult valikut, näib see väide mulle Hispaania valitsuse selgitusi arvesse võttes alusetu.²¹

45. Valikuvõimaluse element ja sellega seonduvad riskid näivad mulle tõepoolest olevat tavaline ärielu osa. Rahastamismehhanismi juurutamisest peale oli pakkuda kaks võimalust. Esimene (mehhanismiga ühinemine) andis tulemuseks madalama riskiastme ja madalama tasu. Teine (valik jätkata endist viisi) andis tulemuseks suurema riski, kuid ka võimaluse suurema tasu saamiseks. Ma ei näe, et oleks tegemist olukorraga, mille vältimiseks direktiiv kehtestati.

46. Kolmandaks, minu arvates ei ole üldise lõpptulemuse mõttes vahet, et võlgnik põhikohtuasjas on riigi kontrolli all olev üksus, mitte eraettevõtja. On tõepoolest tõsi, et direktiivist tulenevad liikmesriigi kohutused ulatuvad kaugemale kui direktiivis sätestatud sisulisi eeskirju kajastavate meetmete kehtestamine siseriiklikus õiguses. Kohustus on neid eeskirju ka kohaldada ja tegelikkuses täita.²² Sellega on *a fortiori* tegemist siis, kui kohustatud võlgnik on riik või riigi kontrolli all. Kuid selles osas liikmesriigile pandud nõue ei lähe iseenesest direktiiviga pandud kohustustest kaugemale. Kuivõrd, nagu ma järeldasin, need kohustused ei lähe nii kaugemale, et välistada selline maksete korraldus võlausaldajate jaoks nagu põhikohtuasjas, ei saa need põhimõtted, mida äsja rõhutasin, sekkuda, et panna liikmesriiki järgima kohustust, mida direktiiv ise ei sätesta.²³

47. Teisisõnu on minu arvates küsimus selles, kas liikmesriigi tegevused põhikohtuasjas käsitletavas juhtumis olid seaduslikud. Oletame, et võlgnik võlasuhtes ei ole riik ega riigi kontrolli all olev asutus, vaid eraettevõtja. Ma arvan, et ei oleks raske jõuda järeldusele, et selline ettevõtja saaks direktiivi kohaselt pakkuda seaduslikult võlausaldajale kompromisskorraldust, mis oleks sarnane käesoleva asjas käsitletava rahastamismehhanismi alusel IOS Financelle pakutuga. Kas vastus erineks, kui liikmesriik või liikmesriigi kontrollitav asutus tuleks selles võrrandis asendada ühega neist? Minu arvates ei tohiks erineda.

48. Lõpuks oli kohtuistungil veel arutelu mõju üle, mis on asjaolul, et võlausaldaja põhikohtuasjas ei ole esialgne tervishoiuteenistusele kaupade ja teenuste tarnija, vaid faktooringuettevõtte. Kas sellel asjaolul võib olla mõju eelpool punktis 41 välja toodud järeldusele?

49. Minu arvates ei ole.

50. Faktooringuettevõtted osutavad äri sektorile teenust. Nende tegevus seisneb debitorsete võlgnevuste allahindlusega ostmises ettevõtjatel, sagedasti tootmis-, jaemüügi või teenusesektoris. Seda allahindlust kalkuleerides võtavad asjaomased ettevõtted arvesse kõiki asjasse puutuvaid elemente, kaasa arvatud tõenäolist makseaege ja maksmata jätmise riski. See tegevus hõlmab paratamatult teatud ettevõtjapoolset kaalutlust. Tema võimest panna selle kaalutluse tulemusel paika paraja suurusega allahindlus tuleneb tema edu või ebaedu turul. Vastutasuna pakutud allahindluse eest tasutakse võlg (või osa võlast) asjassepuutuvale ettevõtjale viivitamatult. Faktooringuettevõtte omalt

21 — Pean rõhutama, et kui olukord oleks teistsugune ja võlausaldajale ei oleks selles asjas antud tegelikku valikut, peaksin ma sellist korraldust direktiivi nõuetega vastuolus olevaks ja artikli 3 lõike 3 tähenduses võlausaldaja suhtes „äärmiselt ebaõiglaseks“.

22 — Vt selle kohta mh kohtuotsused, 10.4.1984, von Colson ja Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, punkt 23, ja 2.8.1993, Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, punkt 24. Vt samuti Prechal, S., *Directives in EC Law*, Oxford University Press, Oxford, 2010, lk 51 jj.

23 — Tervikpildi huvides pean lisama, et eelotsusetaotluses on märgitud, et IOS Financelle tegi makse tervishoiuteenistus, kuid Hispaania valitsus märkis istungil, et tegelikult tegi makse riik, millega kaasnes tervishoiuteenistuse kohustus see summa hiljem tagasi maksta. Ma ei arva, et selle seigal oleks mingit mõju minu põhiküsimuste analüüsile.

poolt võtab üle kogu võlanõude. Nagu mõtteteras *assignatus utitur iure auctoris*, on võlanõue, nagu see on üle antud, täpselt see võlanõue – ei rohkem ega vähem –, mis enne üleandmist oli kirjas selle ettevõtte raamatupidamises, kellele maksti. Asjaolu, et põhikohtuasja juhtumis ilmneb, et asjaomane faktooringuettevõtte on tasunud aluseks olevate võlanõuete eest enne mehhanismi juurutamist, ja selle tulemusena saanud tulu, mida võib pidada ootamatuks tuluks (*windfall profit*), ei mõjuta minu arvates põhiküsimusi.

51. Sellest tuleneb, et direktiivi 2000/35 ja eriti selle artikli 3 lõiget 3 tuleks tõlgendada nii, et see ei välista siseriiklikku seadusandlust, mis a) annab võlausaldajale õiguse ühineda „kiirendatud“ lepingujärgse põhisumma makse skeemiga, kui võlausaldaja on oma lepingujärgsed kohustused täitnud, tingimusel et ta loobub õigusest saada viivist hilinenud makse eest ja sissenõudmiskulude hüvitist, samas b) lubades võlausaldajal keelduda sellise skeemiga ühinemisest, nii et talle jääb õigus viivisele ja hüvitisele, kuigi ta peab makse tasumist ilmselt märkimisväärselt kauem ootama.

Direktiiv 2011/7

52. Direktiiv 2011/7 sõnastab uuesti direktiivi 2000/35, arendades edasi oma eelkäija poolt võlausaldajatele äritehingutes hilinenud maksete eest pakutud kaitset. Ilmselt märgati, et direktiiv 2000/35 ei suutnud oma eesmärgi saavutada, või vähemasti ei olnud selle poolest piisavalt edukas.²⁴ Peamised muudatused, mis uue seadusandlusega sisse viidi, on järgmised.

53. Artikli 1 lõige 3 lubab liikmesriikidel jätta direktiivi reguleerimisalast välja võlad, mille suhtes rakendatakse võlgniku vastu algatatud maksejõuetusmenetlust, sealhulgas menetlused, mille eesmärk on võla ümberkorraldamine. Kuivõrd Euroopa Kohut teavitati kohtuistungil, et Hispaania ei ole sellekohaseid meetmeid jõustanud, ei tegele ma rohkem selle teemaga.

54. Direktiivi 2011/7 artiklid 3 ja 4 näevad kumbki ette võlausaldaja õiguse viivisele, peegeldades seega direktiivi 2000/35 artikli 3 lõiget 1. Siiski toovad need sisse vaheteo kahe või enama ettevõtja vaheliste²⁵ (vastavalt artiklile 3) ja ettevõtjate ja riigiasutuste vaheliste tehingute vahel (vastavalt artiklile 4).²⁶ Kuivõrd viimaseid loetakse üldiselt tugevamaid tuluallikaid omavateks ja võimelisteks saada rahastust soodsamatel tingimustel kui ettevõtjad,²⁷ kehtivad nende suhtes tavaliselt rangemad tingimused. Artikkel 3 näeb maksetähtpäeva või -tähtaja kohta ette, et see võib olla lepingus kindlaks määratud maksimaalselt 60-päevaseks, välja arvatud juhul, kui lepingus on sõnaselgelt teisiti kokku lepitud ja see ei ole võlausaldaja suhtes artikli 7 tähenduses äärmiselt ebaõiglane.²⁸ Artikli 4 kohaselt ei või see tähtaeg enamikul juhtudel ületada 30 päeva. Hilinenud maksetele artikli 3 kohaselt kohaldatav

24 — Vt nt komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv hilinenud maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (uuestisõnastamine) seletuskiri (COM(2009) 126 final), mis märgib, et on „hulganisti andmeid, mis kinnitavad, et hilinenud maksimine äritehingute puhul on ELis endiselt üldine probleem, vaatamata [direktiivi 2000/35] jõustumisele“.

25 — Ettevõtja on artikli 2 punktis 3 defineeritud kui „organisatsioon, mis ei ole riigiasutus ning mis tegeleb iseseisva majandus- või kutsetegevusega (ka siis, kui sellega tegeleb üks isik)“.

26 — Riigiasutus on artikli 2 punktis 2 defineeritud kui „igasugune ostja vastavalt [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta] direktiivi 2004/17/EÜ [millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused (ELT 2004 L 134, lk 1)] artikli 2 lõike 1 esimeses lõigus ja [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta] direktiivi 2004/18/EÜ [ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT 2004 L 134, lk 114)] artikli 1 lõikes 9 esitatud määratlusele, olenemata lepingu objektist või maksumusest“.

27 — Põhjendus 23.

28 — Vt veel punkt 57 jj.

intressimäär on poolte vahel kokku lepitud, alludes alati ebaõiglasi lepingutingimusi või tavasid käsitlevatele artikli 7²⁹ sätetele. Artikli 4 kohane samaväärne intressimäär on igal juhul karistuslik määr, mis arvutatakse lähtudes „viiteintressimäärast“³⁰, millele on lisatud vähemalt kaheksa protsendipunkti.

55. Direktiivi artikkel 6 annab sissenõudmiskulude hüvitamist taotlevatele võlausaldajatele suurema kindluse kui see, mis on antud samaväärsele direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punktiga e. Eelkõige sätestab see artikkel, et liikmesriigid peavad tagama, et kui vastavalt artiklile 3 või 4 tuleb äritehingus viivist maksta, peab võlausaldajal olema õigus saada võlgnikult kindlaksmääratud summana vähemalt 40 eurot.

56. Direktiivi 2011/7 artikkel 7 asendab direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 3. Artikli 7 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid ette nägema, et kui lepingutingimus või tava, mis on seotud maksetähtpäeva või -tähtaja, viivisemäära või sissenõudmiskulude hüvitamisega, on võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane, siis see kas ei ole jõustatav või annab alust kahjuhüvitise nõudmiseks. Et teha kindlaks, kas lepingutingimus või tava on äärmiselt ebaõiglane, tuleb arvesse võtta kõiki tehilolusid. Selles ulatuses, kuigi mitte olles sõnastatud direktiivi 2000/35 artikli 3 lõikega 3 samaselt, ei erine direktiivi 2011/7 artikli 7 võimaldatud kaitse oluliselt selle eelkäija võimaldatud kaitsest. Artikli 7 lõiked 2 ja 3 kehtestavad seevastu võlausaldaja täiendava kaitse ja neid on põhjust üksikasjalikumalt käsitleda.

57. Esiteks näeb artikli 7 lõige 2 ette, et artikli 7 lõike 1 kohaldamisel eeldatakse, et tingimus või tava, mis välistab viivise nõudmise, on äärmiselt ebaõiglane. Kui „lepingutingimus“ ei vaja selgitamist, siis „tava“ kui mõiste puhul võib see olla vajalik. See mõiste ei ole direktiivis defineeritud. Mulle näib, et seda tuleb mõista kui midagi, millel on mõju siis, kui lepingusse astutakse. Sellega pean silmas korraldust, mis olemata küll lepingus sõnaselgelt dokumenteeritud või sätestatud, omab pooltele siduvat jõudu, enamasti tulenevalt teguviisist nendevahelistes asjaajamistes või kommetest ja pruugist teataval tegevusalal või asjaomases äris. See kajastab seadusandluse selle osa, mis peab kehtestama eeskirjad, reguleerivad sisulist mõju lepingutele, mille sõlmivad pooled, kellel harilikult on ebavõrdne läbirääkimisjõud. Vajaliku kaitse tagamiseks sätestab artikli 7 lõige 2 eeskirjad maksete kohta ja maksetega hilinemise tagajärgede kohta, mida pooli kutsutakse üles lepingutesse sisse viima („präänik“) ja mida juhul, kui neid lepingusse sisse ei viida, tuleb käsitleda jõustamatuseni viivatena (või teatud juhtudel võimelistena jõustamatuseni viima) või kahjuhüvitise nõuetele alust andvatena („piits“).

58. Olen oma järeldustes mõiste „tava“ tõlgendamisel leidnud kinnitust direktiivi 2011/7 põhjendusest 28, mille kohaselt direktiiv peaks keelama lepinguvabaduse kuritarvitamise võlausaldaja kahjuks. Seega kui lepingutingimus või tava, mis on seotud maksetähtpäeva või -tähtaja, viivisemäära või sissenõudmiskulude hüvitamisega, ei ole võlgniku suhtes kehtivate tingimuste taustal põhjendatud või selle peamine eesmärk on tagada võlgnikule täiendav maksevalmidus võlausaldaja arvelt, võib seda käsitada kõnealuse kuritarvitamisena. Sel eesmärgil ja kooskõlas teadlaste koostatud lepinguõiguse ühtse tugiraamistikuga³¹ tuleks iga lepingutingimust või tava, mis kaldub suurel määral kõrvale headest kaubandustavadest ning on vastuolus hea usu ja ausa käitumise põhimõttega, lugeda võlausaldaja suhtes ebaõiglaseks. Märgin, selles kontekstis, et lepinguõiguse ühtne tugiraamistik sisaldab järgmist lepingutingimuste definitsiooni: lepingutingimusi võib tuletada poolte sõnaselgest või vaikimisi kokkulepest, seadusest või poolte vahel kujunenud tavast või kommetest.³²

29 — Vt veel punkt 57 jj.

30 — Defineeritud artikli 2 punktis 7 kui üks kahest järgmisest: „a) liikmesriigi puhul, mille rahaühik on euro: i) Euroopa Keskpannga viimati toimunud põhiliste refinantseerimistoimingute puhul kohaldatav intressimäär või ii) intressi piirmäär, kui Euroopa Keskpannga viimati toimunud põhilised refinantseerimistoimingud on teostatud muutuva intressimääraga; b) liikmesriigi puhul, mille rahaühik ei ole euro, asjaomase riigi keskpannga poolt määratud samaväärne intressimäär“.

31 — Dokument on kättesaadav internetis aadressil http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf.

32 — II jaotis. – 9:101.

59. Teiseks kehtestab artikli 7 lõige 3 eelduse, et lepingutingimus või tava, mis välistab sissenõudmiskulude hüvitamise, eeldatakse olevat äärmiselt ebaõiglane. Selle poolest erineb see artikli 7 lõikest 2, niivõrd kui viimane sätestab, et tingimus või tava, mis välistab viivise nõudmise, on äärmiselt ebaõiglane. Teisisõnu ei saa selles asjas olla mingit arutelu, samas lõike 3 eeldus on vaidlustatav. Võlgnik, kes tahab selle ümber lükata, peab esitama tõendid, mis kõik vastuväited ümber lükkavad, ja oma nõuet tõendama.

60. Välja arvatud see üksikasi, tuleb artikli 7 lõiget 3 mõista samamoodi kui artikli 7 lõiget 2.

61. Kui direktiiv 2011/7 on kahtlematult edendanud võlausaldajate kaitset maksetega hilinemise eest, jääb selle üldine ülesehitus sisuliselt sarnaseks direktiiviga 2000/35. Seega nõuab see, et liikmesriigid tagaksid, et võlausaldajatele antakse õigused viivisemäärale ja sissenõudmiskulude hüvitisele alates lepingujärgsest maksetähtpäevast. Igasugune võlgnikupoolne katse ebaõiglasi lepingutingimusi või tavasid lepingus peale suruda võib esile kutsuda või kutsubki esile sätte jõustamatuse või kahjunõude esitamise aluse tekkimise.

62. Siiski ei ole minu arvates direktiivis 2011/7 midagi, mis takistaks võlausaldajal sõlmida võlgnikuga pärast võlausaldajapoolset lepingu täitmist vabatahtlikult kokkulepet, mille kohaselt saab ta maksmisele kuuluva lepingujärgse põhisumma viivitamatu maksena vastutasuks loobumise eest hilinevad maksest tulenevast nõudest ja sissenõudmiskulude hüvitistest, millele tal muidu oleks õigus. Eelkõige näib mulle, et sellise kokkuleppe sätted ei kujuta endast „lepingutingimust või tava“ direktiivi artikli 7 lõigete 1–3 tähenduses ega ole need „äärmiselt ebaõiglased“ juba eelpool punktis 42 esile toodud põhjustel. Mis puutub tole direktiivi kohaldamisse põhikohtuasja juhtumis, siis tähelepanekud, mille esitasin punktides 43–50, on võrdväärselt asjakohased ka direktiivi 2000/35 puhul.

63. Peaksin lisama, et kuigi Saksamaa valitsus nõustub, et direktiivi 2011/7 artikli 7 lõiked 2 ja 3 ei kohaldu põhikohtuasja asjaoludele, märgib ta, et artikli 7 lõige 1 on siiski asjassepuutuv. Teisisõnu ei ole see säte samal määral ajaliselt piiratud kui lõiked 2 ja 3.

64. Ma ei nõustu sellega.

65. Kasutades artikli 7 lõiget 1, 2 ja 3 väljendit „lepingutingimus või tava“, soovis seadusandja selgelt, et kõik need lõiked kohalduks samade asjaolude puhul. Lõiked 2 ja 3 kujutavad endast üksnes rangemaid sätteid, mis katavad eriti jämedaid kuritarvitamise juhtumeid. Neid kohaldatakse „lõike 1 kohaldamisel“. Kõiki kolme lõiget kohaldatakse *ratione temporis* samasuguselt.

66. Minu arvates tuleneb direktiivist 2011/7 ja eelkõige selle artikli 7 lõiget 2 ja 3, et seda tuleb tõlgendada nii, et see ei välista siseriiklikku seadusandlust, mis a) annab võlausaldajale õiguse liituda „kiirendatud“ lepingujärgse põhisumma makse skeemiga, kui võlausaldaja on oma lepingujärgsed kohustused täitnud, tingimusel et ta loobub õigusest saada viivist hilinevad makse eest ja sissenõudmiskulude hüvitist, samas b) lubades võlausaldajal keelduda sellise skeemiga ühinemisest, nii et talle jääb õigus nii viivisele kui hüvitisele, kuigi ta peab makse tasumist ilmselt märkimisväärselt kauem ootama.

Kolmas küsimus

67. Kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab kolmanda küsimuse ainult juhuks, kui vastus esimesele ja teisele küsimusele on jaatav, ei ole vaja sellele vastata.

Ettepanek

68. Lähtudes kõigist eeltoodud kaalutlustest, olen arvamisel, et Euroopa Kohus peaks vastama Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia (Murcia esimese astme halduskohus nr 6, Murcia, Hispaania) esitatud küsimustele järgmiselt:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul, eelkõige selle artikli 3 lõiget 3, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiivi 2011/7/EL hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul, eelkõige selle artikli 7 lõikeid 2 ja 3, tuleb tõlgendada nii, et need ei välista siseriiklikku seadusandlust, mis:
  - a) annab võlausaldajale õiguse liituda „kiirendatud“ lepingujärgse põhisumma makse skeemiga, kui võlausaldaja on oma lepingujärgsed kohustused täitnud, tingimusel et ta loobub õigusest saada viivist hilinevad makse eest ja sissenõudmiskulude hüvitist, samas
  - b) lubades võlausaldajal keelduda sellise skeemiga liitumisest, nii et talle jääb õigus nii viivisele kui hüvitisele, kuigi ta peab makse tasumist ilmselt märkimisväärselt kauem ootama.
- Eelotsuse taotluse esitanud kohtu kolmandale küsimusele ei ole vaja vastata.